

Sygn. akt VI ACa 199/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Aldona Wapińska

Sędzia SA – Marek Kolasiński (spr.)

Sędzia SO del. – Urszula Dąbrowska

Protokolant: – sekretarz sądowy Paulina Czajka

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 26 listopada 2015 r.

sygn. akt XVII AmA 106/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 1 080 zł (jeden tysiąc osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 199/16

UZASADNIENIE

Decyzją częściową z dnia 31 grudnia 2013, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako uokik), działanie (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. polegające na niepodawaniu w umowach pożyczki (umowach o kredyt konsumencki) z obsługą w domu informacji o odsetkach w stosunku dziennym należnych (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w B. w przypadku odstąpienia przez konsumenta od umowy, co stanowi naruszenie art. 30 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm. –dalej jako ustawa o kredycie konsumenckim) – i nakazał zaniechanie jej stosowania.

W drugim punkcie decyzji, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik, Prezes UOKiK uznał następujące działania (...) S.A. z siedzibą w B.:

1. niepodawanie w Formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wykorzystywanym przy pożyczce z obsługą w domu w rubryce „koszty, które zobowiązany/a będzie Pan/i ponieść w związku z umową o kredyt” informacji o opłacie za obsługę pożyczki w domu oraz dodatkowej opłacie przygotowawczej, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową pożyczki (umową o kredyt konsumencki), co stanowi naruszenie art. 13 ust. 1 pkt 10 w zw. art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim;

– i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 7 sierpnia 2013 r.;

2. uzależnianie skuteczności odstąpienia od umowy pożyczki (umowy o kredyt konsumencki) z obsługą w domu od zwrotu przez konsumenta kwoty pożyczki wraz ze wszystkimi kosztami, co stanowi naruszenie art. 47 w zw. z art. 53 ust. 1, 4 i 5 ustawy o kredycie konsumenckim,

– i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 15 lutego 2013 r.;

3. podawanie w Formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wykorzystywanym przy pożyczce z obsługą w domu oraz w umowie pożyczki z obsługą w domu nieprawdziwej informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171 poz. 1206 – dalej jako u.p.n.p.r.),

– i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 15 lutego 2013 r.;

4. podawaniu w umowie pożyczki z obsługą w domu nieprawdziwej informacji o całkowitym koszcie pożyczki poprzez nieuwzględnienie w nim kosztu opłaty za obsługę pożyczki w domu i dodatkowej opłaty przygotowawczej, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 u.p.n.p.r. w zw. z art. 5 pkt 6 ustawy o kredycie,

– i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 15 lutego 2013 r.

Z tytułu naruszenia zakazu o którym mowa w art. 24 ust. 2 w związku z art. 24 ust. 1 uokik, w zakresie opisanym w decyzji, Prezes UOKiK nałożył na (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w B. karę pieniężną w wysokości:

1. - 12 187 zł za praktykę opisaną w pkt I. decyzji;

2. - 13 541 zł za praktykę opisaną w pkt II.1. decyzji;

3. - 23 213 za praktykę opisaną w pkt. II.2. decyzji;

4. - 46 426 zł za praktykę opisaną w pkt II.3. decyzji;

5. - 34 819 zł za praktykę opisaną w pkt II.4. decyzji.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła (...) S.A., zarzucając jej:

1. naruszenie przepisu art. 26 ust 1 uokik w zw. z art. 24 ust 2 w zw. z art. 24 ust 1 uokik w zakresie pkt. I. decyzji poprzez niezasadne przyjęcie, że zarzucana praktyka stosowana przez (...) SA stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów;

2. naruszenie art. 27 ust. 1 i ust 2 uokik w zakresie pkt II. decyzji poprzez wydanie decyzji stwierdzającej stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w sytuacji gdy w zaistniałym stanie faktycznym brak jest podstaw do jej wydania;

3. naruszenie przepisu art. 106 ust 1 pkt 4 uokik w związku z art. 111 uokik w zakresie pkt III decyzji poprzez niezasadne nałożenie na (...) SA kary pieniężnej w sytuacji, gdy (...) S.A. nie dopuściła się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;

4. naruszenie art. 7 i 77 kpa poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, prowadzące do błędnego ustalenia stanu faktycznego, sprzecznego z zaistniałym stanem faktycznym i niezasadne przyjęcie, że działalność spółki w zakresie stosowanych przez nią praktyk naruszała zbiorowe interesy konsumentów;

5. ewentualnie z ostrożności procesowej – naruszenie przepisu art. 106 ust 1 pkt 4 uokik w związku z art. 111 uoki w zakresie pkt III. Decyzji poprzez niezasadne nałożenie na (...) SA kary pieniężnej, gdy nałożenie kary pieniężnej było niezasadne ani celowe, albowiem (...) SA dobrowolnie zaprzestała stosowania kwestionowanych praktyk i aktywnie współdziałała z organem w toku postępowania;

6. naruszenie przepisu art. 106 ust 1 pkt 4 uokik w związku z art. 111 uoki w zakresie pkt III. decyzji poprzez nałożenie na (...) SA kary pieniężnej w sytuacji istnienia podstaw do odstąpienia od jej wymierzania, w szczególności stwierdzonego przez Prezesa UOKiK zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, względnie orzeczenie kary nieproporcjonalnej do stwierdzonych naruszeń i nieuwzględniającej w dostatecznym stopniu istotnych okoliczności, w szczególności zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i aktywnego współdziałania z organem w toku postępowania.

Podnosząc powyższe zarzuty odwołująca się spółka wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji i umorzenie postępowania, ewentualnie o zmianę decyzji w pkt III poprzez odstąpienie od wymierzania kary, względnie jej obniżenie. Powódka wniosła również o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Pozwany Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania oraz o zwrot kosztów procesu i podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 26 listopada 2015 r. oddalił odwołanie powodowej spółki i zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zapadło po ustaleniu przez Sąd Okręgowy w oparciu o dowody z dokumentów zgromadzonych w postępowaniu administracyjnym i postępowaniu sądowym, następującego stanu faktycznego.

(...) S.A. jest spółką prawa handlowego wpisaną do rejestru przedsiębiorców KRS prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy pod numerem: (...).

Przedmiotem działalności Spółki są pozostałe formy udzielania kredytów oraz pozostała finansowa działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.

Sąd Okręgowy ustalił, iż spółka w szczególności udziela pożyczek konsumentom, także z obsługą w domu, w wysokości: od 355,50 zł do 2400 zł na okres od 20 do 60 tygodni oraz w wysokości od 210 zł do 525 zł na okres 15 lub 30 dni.

(...) S.A. prowadzi powyższą działalność na obszarze województw: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...).

Przy zawieraniu z klientami, będącymi konsumentami umów o pożyczkę z obsługą w domu spółka posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 kodeksu cywilnego zatytułowanymi Umowa o pożyczkę gotówkową (z obsługą w domu), Regulamin pożyczek gotówkowych, jak również Formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego.

Sąd Okręgowy ustalił, iż (...) S.A. posługuje się również tabelami opłat zatytułowanymi: (...) w domu (dla pożyczek udzielanych na 15 i 30 dni oraz 20, 30, 40, 50, 60 tygodni).

Powyższe wzorce umowne (...) S.A. stosowała kolejno w okresach:

- od dnia 6 marca 2012 r. do dnia 14 lutego 2013 r. (dalej: wzorce umowne nr 1, w tym: Umowa o pożyczkę gotówkową nr 1, Formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego nr 1),

- od dnia 15 lutego 2013 r. do dnia 13 marca 2013 r. (wzorce umowne nr 2, w tym: Umowa o pożyczkę gotówkową nr 2, Formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego nr 2),

- od dnia 14 marca 2013 r. do dnia 9 kwietnia 2013 r. – wzorce umowne nr 3, w tym: Umowa o pożyczkę gotówkową nr 3, Formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego nr 3 (k.150-151, 157-158)

- od dnia 10 kwietnia 2013 r. – wzorce umowne nr 4, w tym: Umowa o pożyczkę gotówkową nr 4 (k. 196-197).

Z dniem 7 sierpnia 2013 r. (...) S.A. w B. wprowadziła do obrotu konsumenckiego nowy wzorec umowy: Formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego nr 4.

W Umowach o pożyczkę gotówkową nr 2, 3, 4 spółka nie podawała informacji o kwocie odsetek w stosunku dziennym należnych (...) S.A. w przypadku odstąpienia przez konsumenta od umowy, przy czym w umowach nr (...) wartość ta była określona w stosunku dziennym przez wielkość procentową, bez podania kwoty nominalnej.

W Formularzach informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego do umów pożyczki zawartych w dniach: 15 stycznia 2013 r., 18 lutego 2013 r. oraz 14 marca 2013 r. (...) S.A. w B. nie podaje w rubryce „koszty, które zobowiązany/a będzie Pan/i ponieść w związku z umową o kredyt” informacji o opłacie za obsługę pożyczki w domu oraz dodatkowej opłacie przygotowawczej, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową pożyczki.

W Formularzach informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego do umów pożyczki zawartych w dniu 18 października 2013 r. spółka w ww. rubryce informuje o opłacie za obsługę pożyczki w domu oraz dodatkowej opłacie przygotowawczej.

W Umowach o pożyczkę gotówkową nr 1 Spółka w pkt. 34 wpisała postanowienie o treści: „W przypadku gdy Pożyczkobiorca nie zwróci Pożyczkodawcy należności wynikających z odstąpienia od umowy w terminie, o którym mowa w punkcie 32, odstąpienie to uznaje się za niewiążące, a Pożyczkobiorca zobowiązany będzie do spłaty pożyczki wraz ze wszystkimi kosztami zgodnie z jej harmonogramem.” Tej treści postanowienie, nie znalazło się w później stosowanych wzorcach nr 2, 3 i 4. Umowy o pożyczkę gotówkową.

W Umowach o pożyczkę gotówkową nr 1 oraz Formularzach informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego sporządzanych do tych umów (...) S.A. w B. deklarowała niższy, niż faktycznie wynosił, wskaźnik RRSO.

W kolejnych wzorcach stosowanych przez powoda w późniejszym okresie tj. zarówno w umowach jak i Formularzach informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego podawana była rzeczywista roczna stopa oprocentowania równa faktycznemu wskaźnikowi RRSO.

W pkt. 8 Umowy o pożyczkę gotówkową nr 1 Spółka stosowała postanowienie o treści: „Całkowity koszt pożyczki składa się z oprocentowania oraz opłaty przygotowawczej. Opłata za obsługę pożyczki w domu oraz dodatkowa opłata przygotowawcza jako opcjonalne nie zaliczają się do Całkowitego kosztu pożyczki”. W późniejszych wzorcach umów powód w całkowitym koszcie pożyczki uwzględniał zarówno opłatę przygotowawczą jak i dodatkową opłatę przygotowawczą a także opłatę za obsługę pożyczki w domu (pkt 7 Umów o pożyczkę gotówkową nr 2, 3 i 4).

Sąd Okręgowy ustalił, iż po wydaniu zaskarżonej decyzji, z dniem 5 lutego 2014r. (...) S.A. w B. zaczęła stosować wzorec umowy o pożyczkę gotówkową zawierający informacje o kwocie odsetek w stosunku dziennych, jakie konsument ma obowiązek zapłacić w przypadku odstąpienia od umowy (wzorec umowy i umowa zawarta w oparciu o nowy wzorec k. 113-117 akt sądowych).

(...) S.A. w B. w roku 2012 osiągnęła przychód w kwocie 19 344 125,56 zł (zeznanie o wysokości dochodu przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych CIT-8, k. 147).

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie powodowej spółki jest bezzasadne i nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż pozwany Prezes UOKiK ustalił prawidłowo, że doszło do naruszenia przez stronę powodową zbiorowych interesów konsumentów.

Odwołując się do treści art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz poglądów judykatury (uchwała SN z 13 lipca 2006 r. sygn. III SZP 3/06), Sąd Okręgowy wskazał, iż zasadniczo do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów dochodzi poprzez bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interesy konsumentów, o ile to działanie wywołuje negatywne skutki w sferze praw i obowiązków konsumentów. Skutki te muszą przy tym dotyczyć szerszego kręgu konsumentów, czyli odnosić się do obecnych, przyszłych i potencjalnych konsumentów, a więc naruszać prawa nieograniczonej, bliżej nieokreślonej liczby konsumentów. Chroniony interes konsumentów to interes prawny rozumiany jako określone potrzeby konsumenta, które zostały uznane przez ustawodawcę za godne ochrony.

Podniósł, iż ustawodawca w art. 24 ust. 1 i 2 uokik jako bezprawne praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów wprost wskazał: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji oraz nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Sąd Okręgowy wskazał, iż powodowa spółka jest przedsiębiorcą i podejmuje działania w obrocie z konsumentami, a zatem rozstrzygnięcia wymagała kwestia, czy działania i zaniechania opisane w stanie faktycznym sprawy są bezprawne i czy naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

Sąd Okręgowy wskazał, iż bezprawność w rozumieniu powołanego przepisu zachodzi, gdy zachowanie przedsiębiorcy – czyli jego działanie jak również zaniechanie – jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi, jak również z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Zauważył przy tym, iż bezprawność jest czynnikiem obiektywnym, a więc niezależna jest od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość istnienia naruszeń, jak i ewentualne wystąpienie szkody.

Przechodząc do oceny poszczególnych praktyk zarzucanych powódce, Sąd Okręgowy wskazał, iż pożyczki udzielane przez powódkę podlegają reżimowi prawnemu ustawy o kredycie konsumenckim, gdyż zgodnie z art. 3 ust 2 pkt 1 tej ustawy za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki. Przy czym przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi.

Sąd pierwszej instancji zauważył jednocześnie, iż ustawa o kredycie konsumenckim w art. 30 wskazuje szczegółowo co powinna określać umowa o kredyt konsumencki oraz że w szczególności, poza zupełnie podstawowymi informacjami dotyczącymi essentialia negotii umowy, w umowie winny znaleźć się postanowienia dotyczące m.in. kwoty odsetek należnych w stosunku dziennym (pkt 15).

Umowa powinna także określać termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy i związany z tym obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek (art. 30 ust 1 pkt 15). Wśród informacji musi się znaleźć także i ta wskazująca na rzeczywistą roczną stopę oprocentowania kredytu – RRSO (art. 30 ust 1 pkt 7)

Podkreślił, iż kwestia odstąpienia od umowy została szczegółowo uregulowana w przepisach art. 53-59 ustawy o kredycie konsumenckim. Przywołując art. 53 ustawy, Sąd I instancji wskazał, iż konsument ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy, a kredytodawca jest zobowiązany przy zawarciu umowy wręczyć konsumentowi wzór oświadczenia o odstąpieniu

od umowy. Zauważył również, iż dla zachowania terminu do odstąpienia od umowy wystarczające jest wysłanie oświadczenia przed jego upływem pod wskazany przez kredytodawcę adres.

Wskazując z kolei na przepis art. 54 ustawy, Sąd Okręgowy podniósł, iż stanowi on, że konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu, a kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych. Natomiast kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami w przypadku odstąpienia od umowy kredytobiorca obowiązany jest zwrócić niezwłocznie kredytodawcy, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Przywołując art. 13 ustawy o kredycie, Sąd wskazał, iż przewidziano w nim informacje, jakie obowiązany jest przekazać pożyczkodawca konsumentowi na trwałym nośniku (tj. w formie Formularza o czym stanowi art. 14 ustawy) przed zawarciem umowy. Są to między innymi informacje o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych jeżeli są znane pożyczkodawcy.

Za niezwykle istotny dla umów o kredyt konsumencki uznał Sąd Okręgowy art. 47 ustawy o kredycie konsumenckim, podnosząc, iż w myśl tego przepisu, postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie.

Odnosząc powołane regulacje do ustalonych praktyk powoda, Sąd Okręgowy stwierdził, że umowy zawierane z konsumentami nie zawierały wszystkich obligatoryjnych elementów wymaganych w treści przepisu art. 30.

Podkreślił, iż w szczególności w umowach tych, zawieranych w oparciu o wzorce nr 2, 3 i 4, zabrakło określenia kwoty odsetek należnej w stosunku dziennym. Zdaniem Sądu, Prezes UOKiK słusznie w tym wypadku zauważył, iż uniemożliwia to konsumentowi bezpośrednie i łatwe obliczenie, jaką kwotę odsetek za okres korzystania z pożyczki winien zwrócić w przypadku odstąpienia od umowy. Sąd zgodził się także z organem, że nie jest wystarczające dla spełnienia ustawowego wymogu podanie procentowej wartości odsetek w stosunku dziennym, jak czyniła to strona powodowa, skoro przepis wyraźnie nakłada obowiązek podania konkretnej kwoty i tylko tak przedstawiona kwota odsetek w stosunku dziennym, realnie umożliwia konsumentowi wyliczenie łącznej wartości sumy odsetek, do zapłacenia których jest zobowiązany w razie odstąpienia od umowy.

Sąd Okręgowy stwierdził również, że w umowach zawieranych przez powódkę, w szczególności w Formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, wykorzystywanym przy pożyczce z obsługą w domu, nie znalazły się także informacje o opłacie za obsługę pożyczki w domu oraz dodatkowej opłacie przygotowawczej, które konsument musiał ponieść. Wskazał, iż formularz ten zawiera rubrykę: „koszty które zobowiązany/a będzie Pan/i ponieść w związku z umową o kredyt” jednak wbrew treści art. 13 ust 1 pkt 10 nie znalazły się tam powyższe koszty. Uznał, iż opłaty te niewątpliwie mieszczą się w kosztach o jakich mowa w art. 13 ust 1 pkt 10, o czym świadczy treść Regulamin pożyczek gotówkowych, który wskazuje w § 2 że opłata za obsługę pożyczki w domu to: wynagrodzenie pobierane przez Pożyczkodawcę od Pożyczkobiorcy w przypadku wybrania przez Klienta opcji obsługi pożyczki w domu i należne w chwili pobrania raty pożyczki. Opcja obsługi pożyczki w domu to: metoda obsługi pożyczki w domu, do wyboru przez Klienta, polegająca na dostarczaniu Kwoty do wypłaty w gotówce do domu Pożyczkobiorcy oraz spłacie rat pożyczki poprzez odbiór przez Przedstawiciela rat pożyczki w miejscu zamieszkania Klienta. Natomiast dodatkowa opłata przygotowawcza to: opłata pokrywająca koszty związane z uruchomieniem usługi obsługi pożyczki w domu oraz dostarczeniem gotówki do domu Pożyczkobiorcy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, o ile konsument decyduje się na opcję obsługi pożyczki w domu, musi uzyskać na trwałym nośniku – tj. w formie Formularza informacyjnego, kompletną informację o kosztach jakie musi ponieść w związku z umową. Nie jest więc wystarczające, że przedstawiciel przedsiębiorcy poinformuje konsumenta ustnie o tych kosztach lub, że znajdują się one w treści umowy, gdyż żadna z tych opcji nie spełnia wymogu przekazania informacji na trwałym nośniku. Sąd Okręgowy podzielił w tej kwestii stanowisko organu, wskazując że celem przekazania tych informacji

konsumentowi na trwałym nośniku przed zawarciem umowy jest umożliwienie mu podjęcia świadomej decyzji co do umowy, opartej na kompletnej wiedzy o kosztach pożyczki. Podkreślił, iż posiadanie informacji o kosztach dodatkowych związanych z obsługą pożyczki w domu jest szczególnie istotne dla podjęcia decyzji o skorzystaniu z tej właśnie opcji pożyczki.

Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że opisana w pkt I i II.1. decyzji praktyka powoda, polegająca na niepodaniu konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w odniesieniu do kwestii które były wymagane treścią przepisu art. 30 ust 1 pkt 15 i art. 13 ust. 1 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, faktycznie miała miejsce i stanowiła naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Do podobnych wniosków Sąd Okręgowy doszedł analizując praktykę opisaną w pkt II.2 decyzji.

Wskazał, iż sformułowania, którymi posługuje się strona powodowa w Umowie o pożyczkę gotówkową nr 1 w odniesieniu do możliwości odstąpienia od umowy, jednoznacznie wskazują, że przedsiębiorca uzależniania możliwość odstąpienia od umowy pożyczki z obsługą w domu od zwrotu przez konsumenta kwoty pożyczki wraz ze wszystkimi kosztami w terminie 30 dni. Tymczasem treść art. 53 i 54 jednoznacznie, zdaniem Sądu Okręgowego wskazuje, że konsument powinien w tym terminie zwrócić kwotę pożyczki po złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy, jednak niezwrócenie kwoty pożyczki nie niweczy dokonanego odstąpienia od umowy.

Skoro zatem ustawodawca nie łączy skutecznego odstąpienia przez konsumenta od umowy ze zwrotem kwoty uzyskanej pożyczki w szczególności nie uzależnia skuteczności odstąpienia od zwrotu kwoty pożyczki, to także nie może, zdaniem Sadu Okręgowego, czynić tego pożyczkodawca, szczególnie, że treść art. 47 ustawy o kredycie konsumenckim nie pozwala mu wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie.

Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego, podawanie informacji, że w razie niezwrócenie kwoty pożyczki odstąpienie uznaje się za niewiążące a pożyczkobiorca zobowiązany będzie do spłaty pożyczki wraz z kosztami zgodnie z harmonogramem – jest bezprawne, gdyż sprzeczne jest z obowiązującym przepisem prawa, tj. art. 53 ust 1, 4 i 5 ustawy o kredycie konsumenckim, a jednocześnie stanowi naruszenie obowiązku udzielenia konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji.

Zdaniem Sadu pierwszej instancji, oceny praktyki powoda nie może zmienić argument, że postanowienie to stanowiło zabezpieczenie spółki przed nieuczciwymi konsumentami, którzy korzystają w ten sposób z pieniędzy spółki, pomimo odstąpienia od umowy, skoro treść regulacji ustawowych wyraźnie taką możliwość wyłącza. Sąd Okręgowy przypomniał, iż przedsiębiorca podejmując działalność o określonym profilu i znając regulacje prawne dotyczące tego sektora, podejmuje też świadome ryzyko i godzi się na to, że jego kontrahenci – tu konsumenci będą korzystała ze swoich uprawnień ustawowych. Jeśli jednak uważa, że stanowi to dla niego zbyt duże obciążenie, to nie może swoim zachowaniem ograniczać praw podmiotowych konsumentów przyznanych mu przez ustawodawcę, a jedynie może zaprzestać działalności w zakresie, w jakim jest dla niego nadmiernie uciążliwa.

W konsekwencji Sąd pierwszej instancji podzielił zapatrywania Prezesa UOKiK co do oceny praktyki powoda opisanej w pkt II.2 decyzji, uznając ją za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Zauważył następnie, iż jednym z kolejnych naruszeń wskazanych w decyzji Prezesa (pkt II.3 i 4) jest naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez wskazanie nieprawdziwych twierdzeń zarówno w Formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wykorzystywanym przy pożyczce z obsługą w domu jak również w umowie pożyczki z obsługą w domu – o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania oraz całkowitym koszcie pożyczki poprzez nieuwzględnienie w nim kosztu opłaty za obsługę pożyczki w domu oraz dodatkowej opłaty przygotowawczej.

Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z treścią art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim umowa pożyczki powinna określać rzeczywistą roczną stopę oprocentowania. W myśl zaś art. 5 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim rzeczywista roczna stopa oprocentowania to całkowity koszt pożyczki ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako

wartość procentowa całkowitej kwoty pożyczki w stosunku rocznym. Z kolei stosownie do treści przepisu art. 5 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim, całkowity koszt pożyczki oznacza wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową pożyczki, w szczególności: a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane pożyczkodawcy oraz b) koszty usług dodatkowych w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania pożyczki - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż powołana definicja całkowitego kosztu pożyczki oznacza dla konsumenta – który decyduje się na skorzystanie z opcji obsługi pożyczki w domu i w konsekwencji czego zobowiązany jest ponieść dodatkowe koszty takiej umowy tj. koszt obsługi pożyczki w domu oraz dodatkowej opłaty przygotowawczej – że całkowity koszt pożyczki zawiera także i te dodatkowe koszty związane z obsługą w domu. Tylko ich uwzględnienie w całkowym koszcie pożyczki faktycznie pozwala na ustalenie, jakie koszty związane z umową pożyczki rzeczywiście musi ponieść konsument.

Sąd pierwszej instancji uznał, iż wobec tego, że w umowach o pożyczką gotówkową nr 1, jak również formularzach informacyjnych sporządzanych do tych umów, powódka nie wliczała tych opłat do całkowitego kosztu pożyczki, to w konsekwencji także błędnie informowała konsumentów o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, skoro jest ona pochodną całkowitego kosztu pożyczki ponoszonego przez konsumenta, wyrażoną jako wartość procentowa. Podniósł, iż niewliczanie do całkowitego kosztu pożyczki opłat związanych z obsługą w domu zaniżało także wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania.

Także w tym wypadku Sąd Okręgowy podzielił zapatrywania prawne Prezesa UOKiK co do oceny opisanych wyżej praktyk strony powodowej, uznając że stanowiły one naruszenia art. 5 ust 1 i ust2 pkt 1 upnpr.

Sąd Okręgowy zauważył, iż stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych zakazane jest zasadniczo przez przepis art. 3 powołanej ustawy. Natomiast zgodnie z art. 4 ust. 1 upnpr, stosowana przez przedsiębiorcę wobec konsumentów praktyka rynkowa jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Przedmiotowy przepis stanowi klauzulę generalną, która w okoliczność stosowania określonej praktyki podlega stosownej konkretyzacji. Jednocześnie ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym dokonuje podziału praktyk rynkowych na wprowadzające w błąd oraz agresywne praktyki rynkowe (art. 4 ust. 2 upnpr). Zauważył przy tym, iż praktyki rynkowe wprowadzające w błąd mogą przybrać postać czynną i bierną, tj. polegać na działaniu (art. 5 upnpr) albo zaniechaniu (art. 6 upnpr) wprowadzającym w błąd. Wskazane praktyki nie stanowią praktyk zakazanych w każdych okolicznościach, w przeciwieństwie do tych określonych w art. 7 oraz art. 9 upnpr..

Sąd I instancji podniósł, iż zgodnie z art. 5 ust. 1 za praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Stosownie do brzmienia art. 5 ust. 4 upnpr przy ocenie, czy praktyka rynkowa wprowadza w błąd, należy uwzględnić wszystkie jej elementy oraz okoliczności wprowadzenia produktu na rynek, w tym sposób jego prezentacji.

Sąd Okręgowy zauważył, iż wprawdzie w orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz sądów wyższej instancji, jak również w literaturze przedmiotu wyrażany był dotychczas pogląd, że w celu wykazania, że działania przedsiębiorcy stanowią nieuczciwą praktykę rynkową, o jakiej mowa w art. 5 lub 6 upnpr konieczne jest także wykazanie naruszenia klauzuli generalnej z art. 4 ust. 1 upnpr., jednakże w ocenie Sadu pierwszej instancji najnowsze orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego dostarcza przekonujących argumentów, że zbędne jest badanie przesłanki nieuczciwości (sprzeczności z dobrymi obyczajami) w sytuacji, gdy praktyka odnosi się do zdefiniowanych praktyk rynkowych wprowadzających w błąd, co na gruncie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym oznacza praktyki określone w art. 5 i 6 upnpr. Uznał, iż dopiero niedookreślone w ustawie praktyki rynkowe należy oceniać przez pryzmat klauzuli generalnej nieuczciwej praktyki rynkowej tj art. 4 ust 1 upnpr.

Podkreślił, iż na taką interpretację dyrektywy 2005/29 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym i będącej jej implementacją Ustawy z 23 sierpnia 2008 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym wskazał TSUE w wyroku z 19 września 2013 r. w sprawie C-435/11 (...) (pkt 45) oraz Sąd Najwyższy w wyroku z 4 marca 2014 r. sygn. III SK 34/13.

Sąd Okręgowy podzielił wyrażony w tych orzeczeniach pogląd, iż przyjęcie przeciwnego stanowiska powodowałoby w istocie pozbawienie wszelkiego praktycznego znaczenia przepisy art. 5 i 6 upnpr, skoro wystarczający dla uznania praktyk za nieuczciwe byłby przepis art. 4 ust 1 upnpr.

Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wystarczające dla negatywnej oceny praktyki powoda jest spełnienie przez praktykę kryteriów określonych w art. 5 upnpr.

Podniósł, iż zakwestionowane praktyki stosowane przez powódkę kierowane były do wszystkich konsumentów. W związku z tym Sąd uznał, iż przeciętny konsument mógł zostać wprowadzony w błąd, ponieważ jest wysoce prawdopodobne, że decyzja dotycząca pożyczki, jest podejmowana po uzyskaniu informacji o całkowitym koszcie pożyczki i wysokości RRSO, będących jedynymi wymiernymi wskaźnikami pozwalającym porównać oferty różnych przedsiębiorców. Stwierdził, iż nieprawdziwość twierdzeń powódki w tym zakresie jest oczywista, skoro powódka do całkowitego kosztu pożyczki nie wliczała kosztu opłaty za obsługę pożyczki w domu i dodatkowej opłaty przygotowawczej.

Sąd Okręgowy uznał, iż w konsekwencji także podawanie wielkości RRSO, będące pochodną nieprawdziwie określonej wartości całkowitego kosztu pożyczki było twierdzeniem nieprawdziwym, a więc powódka wprowadzała konsumenta w błąd, sugerując niższe koszty pożyczki niż były w rzeczywistości, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Sąd I instancji podkreślił, iż nie jest istotne, że powódka nie posiadała oprogramowania umożliwiającego obliczanie RRSO z dużą dokładnością, skoro przepis ustawy wyraźnie wskazywał sposób obliczenia wskaźnika i nie zakładały stosowania w obliczeniach przybliżeń.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, twierdzenie powoda o trudności wyliczenia RRSO przez przeciętnego konsumenta, stanowi istotny argument w krytycznej ocenie jego zachowania. Porównywanie poszczególnych składników RRSO i całkowitego kosztu jest utrudnione z uwagi na wielość i różnorodność danych. Natomiast jednostkowa wartość, która stanowi wypadkową wszystkich kosztów, jaką wyraża RRSO i całkowity koszt – umożliwiają konsumentom porównanie różnych ofert dostępnych na rynku. Nieuwzględnienie opłaty za obsługę w domu i dodatkowej opłaty przygotowawczej w całkowitym koszcie i w konsekwencji także w RRSO mogło sugerować konsumentom porównującym RRSO i całkowity koszt pożyczki, że oferta powoda była korzystniejsza niż innych przedsiębiorców, pomimo tego, że faktycznie jej warunki finansowe (koszty) były mniej korzystne niż innych ofert dostępnych na rynku.

Sąd Okręgowy nadmienił, iż celem wprowadzenia ujednoliconego sposobu obliczania całkowitego kosztu pożyczki i RRSO przez wszystkich przedsiębiorców udzielających pożyczek było zapewnienie możliwie największej przejrzystości i porównywalności ofert i to nie tylko na rynku krajowym, ale i całej Unii Europejskiej. Zauważył przy tym, iż dostarczenie tylko jasnych, transparentnych i opartych na porównywalności warunków ofert daje konsumentowi realną możliwość wyboru tej z nich, która jest dla niego najkorzystniejsza,

Sąd Okręgowy uznał, iż spółka naruszając normy prawa i nie uwzględniając określonych wyżej kosztów w całkowitym koszcie pożyczki wprowadzała konsument w błąd, który pod wpływem nieprawdziwej informacji o wysokości całkowitego kosztu pożyczki i RRSO mógł zawrzeć umowę pożyczki z (...) S.A. zamiast wybrać ofertę korzystniejszą spośród innych dostępnych na rynku ofert pożyczek, kierując się mylnym wyobrażeniem o wysokości całkowitego kosztu pożyczki, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska powoda, że korzystający z jego usług konsumenci są bardziej uważni niż przeciętni, posiadają większą wiedzę i są bardziej ostrożni. W ocenie Sądu Okręgowego, kierowanie przez powoda oferty do ogółu konsumentów, wśród których nie da się wyodrębnić jakiegś szczególnej grupy na podstawie wspólnej cechy oznacza, że w sprawie niemniejszej konsument to osoba dobrze poinformowana, uważna i ostrożna. Nie pozwala to jednak zdaniem Sądu na przyjęcie, że konsument, będący kontrahentem (...) S.A. posiada wiedzę kompletną i profesjonalną w zakresie zaciąganych pożyczek.

Sąd uznał, iż nie sposób przyjąć, że konsument pomimo nie informowania go o prawdziwej wielkości całkowitego kosztu pożyczki i RRSO miał wystarczającą wiedzę aby podjąć świadomą decyzję co do dokonywanej transakcji, w szczególności, iż powinien zakładać, że wielkości przedstawiane przez powoda nie są prawdziwe i ustalać je samodzielnie. Zdaniem Sądu Instancji, stawianie takiego wymogu konsumentowi prowadziłoby do usankcjonowania prawa przedsiębiorców do przekazywania konsumentom informacji nieprawdziwych, co jest w świetle reguł prawa niedopuszczalne. Zauważył przy tym, iż jest to tym bardziej oczywiste, że konsument otrzymywał nieprawdziwe informacje od profesjonalisty w branży pożyczek, który jak sam twierdził, miał trudności z obliczeniem wartości RRSO bez specjalistycznego oprogramowania, co oznacza, że oczekiwał od konsumenta większej wiedzy niż sam posiadał.

W ocenie Sądu pierwszej instancji dla rozstrzygnięcia sprawy nie miały znaczenia podnoszone w odwołaniu zarzuty obrazy przepisów postępowania administracyjnego przez Prezesa UOKiK. Odwołując się do poglądów judykatury (wyrok SN z 19 sierpnia 2009 r., sygn. III SK 5/09) wskazał on, iż postępowanie w przedmiocie kontroli decyzji wydanej przez Prezesa UOKiK ma charakter postępowania pierwszoinstancyjnego, gdzie Sąd samodzielnie ustala stan faktyczny w oparciu o materiał dowodowy zebrany zarówno w toku postępowania administracyjnego jak i sądowego, a następnie dokonuje jego kwalifikacji prawnej. Zauważył, iż znaczenie postępowania administracyjnego polega jedynie na tym, że warunkuje ono dopuszczalność drogi sądowej. Jedynie stwierdzenie w decyzji wydanej przez Prezesa Urzędu wad kwalifikowanych (uchybień wskazane w art. 156 § 1 k.p.a.) skutkowałoby koniecznością jej uchylenia. Takich wad Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie się jednakże nie dopatrywał.

W świetle powyższych okoliczności, Sąd Okręgowy za prawidłowe uznał, nałożenie na stronę powodową w pkt III decyzji kary za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów przez stosowanie praktyk opisanych w pkt I i II decyzji.

Zauważył, iż podstawę prawną dla nałożenia kary stanowił przepis art. 106 ust 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w myśl którego karę można nałożyć na przedsiębiorcę w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, przy czym przy ustalaniu wysokości kary należy, zgodnie z art. 111 powołanej ustawy, uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów, a także uprzednie naruszenia przepisów.

W ocenie Sądu Okręgowego, Prezes UOKiK prawidłowo określił okoliczności, które należało wziąć pod uwagę przy wymierzaniu kary, w szczególności wagę stwierdzonych praktyk, a wymierzone kary są na stosunkowo niskim poziomie. Wskazał, iż podnoszony przez powodową spółkę fakt zaprzestania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów został prawidłowo wzięty przez Prezesa UOKiK pod uwagę, natomiast nie mógł on stanowić podstawy do odstąpienia od nałożenia kary. Podkreślił, iż kara ma pełnić nie tylko funkcję przymuszającą do określonego zachowania, a więc nie tylko wymuszać zaprzestanie praktyk, ale także ma przynieść efekty prewencyjne. Ma więc zapobiegać naruszeniom prawa w przyszłości zarówno przez przedsiębiorcę, na którego kara jest nakładana, jak i przez innych przedsiębiorców oferujących usługi konsumentom. Celowi temu służy między innymi publikowanie decyzji przez Prezesa UOKiK na stronie internetowej urzędu. Sąd Okręgowy uznał, iż kara, na określonym w decyzji poziomie, spełni funkcję i prewencyjną oraz pozwala przypuszczać, że w dalszej działalności powódka będzie z większym respektem podchodziła do stosowania reguł wyznaczanych przez prawo ochrony konkurencji i konsumentów.

Uznając w świetle powyższego brak podstaw do uwzględnienia odwołania (art.479^{31a} §1 k.p.c.), Sąd Okręgowy odwołanie powodowej spółki oddalił, orzekając jednocześnie o kosztach postępowania stosownie do wyniku sporu (art. 98 k.p.c.).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powodowa spółka - (...) S.A. z siedzibą w B..

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, skarżąca zarzuciła mu naruszenie przepisów prawa materialnego tj:

1. art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 i art. 24 ust. 1 i 2 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej - ustawy uokik) poprzez niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji niezasadne przyjęcie, iż czyny określone w pkt. I i II decyzji UOKiK należy potraktować jako odrębne praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów co skutkowało nałożeniem na powoda pięciu kar pieniężnych w wysokościach: 12.187 zł, 13.541 zł, 23 213 zł, 46.426 zł, 34.819 zł, w sytuacji gdy praktyki określone w w/w punktach stanowią jedno naruszenie zatem powinny być objęte jedną karą. której wysokość byłaby niższa, niż suma pięciu w/w kar;

2. art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy uokik poprzez niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji niezasadne przyjęcie, iż kary określone w pkt. III decyzji UOKiK nałożono w odpowiedniej wysokości, w sytuacji gdy wysokość kar jest nieproporcjonalna do stwierdzonych naruszeń i nie uwzględnia w dostatecznym stopniu istotnych okoliczności, w szczególności potwierdzonego przez Prezesa UOKiK zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i aktywnego współdziałania z organem w toku postępowania.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez wydanie orzeczenia co do istoty sprawy zmieniającego pkt III decyzji poprzez obniżenie kary o kwotę 97639 zł do kwoty 32547 zł oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w II instancji, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powoda, pozwany wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji dokonał prawidłowego ustalenia stanu faktycznego, a Sąd Apelacyjny przyjmuje jego ustalenia za własne.

W apelacji podniesiono zarzuty dotyczące przyjęcia przez Prezesa Urzędu, „iż czyny określone w pkt. I i II decyzji UOKiK należy potraktować jako odrębne praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów (...) w sytuacji, gdy praktyki określone w w/w punktach stanowią jedno naruszenie” oraz niezasadnego przyjęcia przez Sąd I instancji, że „kary określone w pkt. III decyzji UOKiK nałożono w odpowiedniej wysokości, w sytuacji gdy wysokość kar jest nieproporcjonalna do stwierdzonych naruszeń i nie uwzględnia w dostatecznym stopniu istotnych okoliczności” (k. 144).

W zakresie pierwszej ze wskazanych kwestii, powód twierdzi, że przedmiotowe praktyki „dotyczą w istocie jednego czynu określonego w art. 24 ustawy uokik, polegającego na stosowaniu umów pożyczek, których treść narusza przepisy ustawy o kredycie konsumenckim” (k. 145). Słuszność tego zapatrywania, zdaniem powoda, potwierdza „ta sama podstawa prawna zastosowana przez organ do wszystkich opisanych powyżej sytuacji” (k. 145). W apelacji zwrócono też uwagę, że zgodnie z „Wyjaśnieniami w sprawie ustalenia wysokości kar pieniężnych za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”, „w wypadku stosowania przez przedsiębiorcę niedozwolonych postanowień umownych karę stosuje się za każde niedozwolone postanowienie umowne” (k. 145).

Brak podstaw do przyjęcia, iż fakt, że całokształt relacji kontraktowych między powodem a indywidualnym konsumentem obejmował jeden stosunek zobowiązaniowy przesądza o tym, że wszystkie godzące w prawa konsumentów zachowania powoda związane z nawiązaniem, treścią i kontekstem przedmiotowej więzi zobowiązaniowej należy traktować jako jedno naruszenie.

Podobnie, to, że określone zachowania mieszczą się w rodzaju praktyk, których zakaz dopuszczania się wynika z jednego przepisu nie pozbawia ich indywidualnej tożsamości. Wiele naruszeń praw konsumentów popełnianych przez przedsiębiorcę może mieć jedną podstawę prawną. Do wniosków przeciwnych nie prowadzi analiza treści powołanych „Wyjaśnień”. Prezesa UOKiK wyodrębnił w nich, na potrzeby ustalania wysokości kar, jako odrębną kategorię, naruszenia zbiorowych interesów konsumentów polegające na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK, uzasadniając to specyficzną „dla tej kategorii przesłanką bezprawności”, wynikającą „jedynie z tożsamości badanych postanowień umownych z postanowieniami uznanymi za niedozwolone i wpisanymi do rejestru, nie zaś z przepisów ogólnie obowiązujących”. Z faktu tego nie wynika, iż każda z praktyk zidentyfikowanych w zaskarżonej decyzji nie posiada własnej tożsamości i że za każde z nich nie może zostać nałożona odrębna kara. Podkreślić należy, że okoliczności przemawiające zdaniem Prezesa Urzędu za przyjęciem wskazanego rozwiązania w zakresie kar za stosowanie niedozwolonych postanowień umownych wpisanych do rejestru nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie.

Zidentyfikowane przez Prezesa Urzędu naruszenia nie zachodzą na siebie. Każde z nich zachowałoby bezprawny charakter nawet w razie wyeliminowania wszystkich pozostałych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w niniejszym składzie, uzasadnia to stwierdzenie, iż Prezes Urzędu nie popełnił błędu przyjmując, iż każde z nich ma odrębną tożsamość oraz, że rozwiązaniem prawidłowym było nałożenie za każde z nich odrębnej kary.

Należy również zauważyć, że nawet hipotetyczne stwierdzenie, iż w niniejszej sprawie powinna zostać nałożona jedna kara nie skutkowałaby zmniejszeniem dolegliwości sankcji dotyczących powoda. Konsekwencją uznania, że przedmiotowe zachowania konstytuują jedno naruszenie byłoby stwierdzenie, iż jego szkodliwość jest równa zsumowanej szkodliwości praktyk zidentyfikowanych w zaskarżonej decyzji, co zgodnie z zasadą proporcjonalności, powinno znaleźć przełożenie na wysokość kary. W tym kontekście wskazać należy, iż łączna wysokość kar nałożonych przez Prezesa Urzędu przedmiotową decyzją jest znacznie niższa niż 10% przychodu osiągniętego przez powoda w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przez zaskarżone orzeczenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 i art. 24 ust. 1 i 2 uokik jest więc chybiony.

Powód twierdzi, że przedmiotowe praktyki „nie były stosowane długotrwale” (k. 145), wskazuje, że „w przeważającej części (...) zaprzestał stosowania zarzucanych mu praktyk jeszcze przed dniem wydania (...) postanowienia o wszczęciu z urzędu postępowania” (k. 145) oraz utrzymuje, że stopień szkodliwości oraz oddziaływania na rynek stosowanych przez niego praktyk powinien być oceniony jako nieznaczny. W apelacji podkreślono również, że „powód dobrowolnie zaprzestał stosowania kwestionowanych praktyk i aktywnie współdziałał z organem”, a „naruszenie interesów konsumentów było nieumyślne” (k. 145).

Z uzasadnienia zaskarżonej decyzji wynika, że przy jej wydawaniu Prezes Urzędu szczegółowo badał i uwzględnił okoliczności wskazywane przez powoda, w takim zakresie w jakim powinien to uczynić. Dotyczy to okresu stosowania przedmiotowych praktyk, kwestii zaniechania ich stosowania, stopnia ich szkodliwości, faktu podjęcia przez przedsiębiorcę aktywnej współpracy z organem ochrony konsumentów. Prezes Urzędu zgodził się także z powodem co do tego, iż naruszył on normatywnie określone reguły ochrony konsumenta w sposób nieumyślny.

Podniesione w apelacji argumenty dotyczące wysokości kar ujęte zostały stosunkowo ogólnikowo, co utrudnia precyzyjne odniesienie się do nich. Należy zauważyć, że na tych obszarach, na których dostrzec można sprzeczność ustaleń Prezesa Urzędu i pozwana, rację ma organ ochrony konsumentów. Słusznie przyjął on, iż praktyki stosowane przez powoda miały znaczny zasięg, a praktyka stypizowana w punkcie II.1 stosowana była długotrwale

Sąd Apelacyjny nie podziela zapatrywania powoda, iż stosowane przez niego praktyki były szkodliwe tylko w nieznacznym stopniu, a zwłaszcza, iż stopień ich szkodliwości był mniejszy niż przyjął to Prezes Urzędu. W sferze działalności gospodarczej, której dotyczy zaskarżona decyzja konsumenci narażenia są na szczególnie poważne zagrożenia. Ryzyko pochopnego podjęcie decyzji kontraktowych o fatalnym wpływie na funkcjonowanie jednostek i rodzin na tym obszarze jest bardzo wyraźne. Dlatego tak ważne jest, by konsumenci mieli możliwość podejmowania decyzji w oparciu o wyobrażenia możliwie bliskie rzeczywistemu stanowi rzeczy. Praktyki stosowane przez powoda z tego punktu widzenia były wysoce szkodliwe. Podkreślić należy, że składały się na nie: nieudzielanie wymaganych przez prawo informacji mogących zniechęcić konsumentów do zawarcia umów (praktyki stypizowane w punktach I oraz II.1 decyzji) , udzielanie nieprawdziwych informacji skłaniających konsumentów do nawiązania stosunków kontraktowych (praktyki, których dotyczą punkty II.3 i II.4 decyzji) oraz utrudnianie ich rozwiązania (praktyka określona w punkcie II.2 decyzji).

Z drugiej zaś strony wskazać należy, że stosowanie takich praktyk, jakich dopuścił się pozwany przynosi przedsiębiorcom, w braku interwencji publicznoprawnej, znaczące korzyści. Okoliczności te powinny być uwzględniane przy ocenie wysokości nałożonych kar przez pryzmat zasady proporcjonalności. Idąc tą drogą rozumowania uznać należy, że nałożenie kar w wysokości niższej niż uczynił to Prezes Urzędu w zaskarżonej decyzji nie umożliwiłoby osiągnięcia ich celu. Nie podważyłoby ono w szczególności ekonomicznej racjonalności naruszania praw konsumentów w sposób podobny do tego, którego dopuścił się powód, co przekreślałoby funkcję prewencyjną nałożonych kar.

Uwzględniając całokształt okoliczności sprawy stwierdzić należy, że Sąd I instancji słusznie stanął na stanowisku, że „Prezes UOKiK prawidłowo określił okoliczności, które należało wziąć pod uwagę przy wymierzaniu kar, w szczególności wagę stwierdzonych praktyk, a wymierzone kary są na stosunkowo niskim poziomie” (k. 138).

Zarzut naruszania przez zaskarżone orzeczenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 uokik okazał się więc bezzasadny.

Ze wskazanych wyżej względów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 k.p.c. oraz § 14 ust. 2 pkt 1 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015.